

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

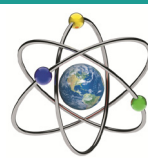
№3(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 458 sahifa,
2-mart, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'zbek oilalarida ona-bola munosabatlari va ularning oilaviy emotsional muhitni shakllantirishdagi ahamiyati.....	18
<i>Abdullayeva Dilbar Ubaydullayevna</i>	
O'quvchi yoshlarda sog'lom turmush tarzini shakllantirish – ijtimoiy-pedagogik muammo sifatida	22
<i>Mirzayeva Faroxat Odiljonovna</i>	
Raqamli muhit ta'sirida bolalar psixikasidagi transformatsiya jarayonlari.....	30
<i>Abdullayeva Sh. H.</i>	
Turli yosh davrlaridagi shaxslarda o'zini o'zi faollashtirish xususiyatlarining tafovutlanishi	33
<i>Qurbonboyev Azimbek Nazirboy o'g'li</i>	
Bolalarni maktab ta'limiga intellektual tayyorlash va vitagen tajribasini rivojlantirishga metodik yondashuvlar.....	37
<i>Abdullayeva Feruza Shavkatovna</i>	
Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni steam asosida o'qitishning interfaol metodlari	42
<i>Aliqarshiyeva Durdona Sharofiddin qizi</i>	
O'simliklar guruhlari mavzusini o'quvchilarga tushuntirishda interfaol metod va vositalardan foydalanishning samaradorligi.....	49
<i>Dehqonboyev Muhammad To'liqin o'g'li</i>	
Kichik maktab yoshidagi shaxsda ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni rivojlantirishning pedagogik shartlari	55
<i>Jo'rayev Avazbek Umar o'g'li</i>	
Matematika o'qitish jarayonida o'quvchilarning mantiqiy kompetentligini shakllantirish	59
<i>Kalandarova Maxliyo Aslonovna</i>	
Raqamli ta'lim sharoitida bo'lajak o'qituvchilarni pedagogik madaniyatini rivojlantirishda raqamli ta'lim imkoniyatlaridan samarali foydalanish.....	63
<i>Kamalova Dilrom Olimjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'limni rivojlantirish – kelajak avlod kamolotiga qaratilgan strategik islohot.....	68
<i>Kamolova Gavhar Akbarovna</i>	
Axloqiy qadriyatlar asosida milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi.....	71
<i>Kayumova Nargiza Mirziyatievna, Xo'jayeva Sharofat Olimjon qizi</i>	
Insult bilan xastalangan bemorlarda nutq buzilishlari korreksiyasiga yondashuvlar	74
<i>Maxkamova Laylo Majidovna</i>	
Milliy ta'lim tizimini yangilash va rivojlantirishning strategik modeli	77
<i>Mengliqulova Maftuna Abdullayevna</i>	
Yangi O'zbekistonda ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlik va uning shaxs psixikasiga deterministik ta'siri	82
<i>Nishonova Oydinoy Mashrabjon qizi</i>	
Talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etishda o'qituvchining fasilitatorlik roli	86
<i>Sariyeva E'tibor Matchanboyevna, Urazbayeva Sabohat Ortiqbayevna, Yuldasheva Gavxaroy O'rinboy qizi</i>	
Raqamli ta'lim platformalaridan foydalanishning bugungi holati: muammo va imkoniyatlari	90
<i>Suyarov Xurshid Baxriddinovich</i>	
Tarbiya darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining kommunikativ kompetensiyasini shakllantirish metodikasi.....	95
<i>Toshpo'latova Guldona Tulqin qizi</i>	
Kreativ yondashuvni shakllantirishda o'qituvchining innovatsion faoliyatini shakllantirish metodikasi	98
<i>Usarova Marg'uba Nazar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kommunikativ nutq malakasini rivojlantirishning metodologik asoslari.....	102
<i>Vaisova Yodgora Sardorbek qizi</i>	
Destruktiv oilalarda shaxslararo munosabat psixologiyasi	106
<i>Sharafutdinova Xadichaxon Gulyamutdinovna</i>	

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining axborot kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	110
<i>Xalilayev Batirjon Taxirovich</i>	
O'quvchilarning individual ta'lim ehtiyojlarini aniqlash mezonlarining pedagogik va raqamli diagnostik asoslari	114
<i>Xalknazarova Aysuliw Maxsetbaevna</i>	
Klinik integratsiya asosida farmakologiya fanini o'qitish modelini ishlab chiqish	118
<i>Xasanboyeva Nafisaxon Abdullojonovna</i>	
Yurak glikozidlaridan zaharlanishni oldini olishni o'qitishning metodik-pedagogik asoslari	121
<i>Xoliqova Oyistaxon Yuldashevna</i>	
Oliy ta'lim tizimida raqamli transformatsiya sharoitida bo'lajak o'qituvchilarning universal va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi	125
<i>Xurramov Anvar Jumanazarovich</i>	
Studying the Role of Magic Numbers and Nucleon Shells in Nuclear Structure	129
<i>Yakubova Shoxidaxon Qodirovna, Dehqonova Ohista Qosimjonovna</i>	
Методика адаптивного физического воспитания молодежи с интеллектуальными нарушениями посредством специализированных гимнастических упражнений	133
<i>Аслонова Гуллола Акрам кизи</i>	
Понятие эмоционально-оценочной лексики	137
<i>Каримбаев Ниятбай Шарипович, Усенова Гульзира Женгисбай кызы</i>	
Изучение русского языка с использованием цифровых платформ: потребности, проблемы и решения	140
<i>Умарова Дильфуза Маматкуловна</i>	
Инклюзивное образование в Республике Узбекистан: сравнение с мировым опытом	144
<i>Пирманова Бахора Эшмухаммадовна</i>	
Inklyuziv ta'lim jarayonida empatiya va rahm-shafqatning pedagogik ahamiyati	148
<i>Olimova Sarvara Sobitxon qizi</i>	
Bo'lajak defektologlarni oila bilan ishlashga tayyorlashning nazariy asoslari	152
<i>M. B. Muxtorova</i>	
Maktabgacha yoshdagi eshitishida nuqsoni bor bolalarni talaffuzga o'rgatish metodlari	156
<i>Bo'ronova Suksoraxon Behzodjon qizi</i>	
The Role of Identity, Motivation, and Investment in Teaching English at School (Experimental Study)	160
<i>Shahobova Sitara Baxromovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda umummadaniy kompetentlikni rivojlantirish jarayonining zamonaviy ta'lim paradigmasiga mos pedagogik modeli	166
<i>Olimova Dilrabo Nurali qizi</i>	
Raqamli transformatsiya sharoitida tikuvchilik va dizayn ta'limida innovatsion pedagogik yondashuvlar asosida talabalar kasbiy kompetentligini rivojlantirish muammolari va istiqbollari	169
<i>Umarova Fotima Abduraximovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarini zamonaviy darsliklardan samarali foydalanishga o'rgatishning interaktiv metodlari	172
<i>Kosimova Gullola Mullajonovna</i>	
Iqtisodiy ixtisoslik talabalari kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning metodologik asoslarini takomillashtirish: rus tili fanini o'qitishda	176
<i>Nuraliyeva Maftuna G'ulomovna</i>	
Raqamli texnologiyalar asosida bo'lajak o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini rivojlantirish bosqichlari	182
<i>Xidirova Nodira Abduganiyevna</i>	
Maktabgacha ta'limda ta'lim jarayonini samarali tashkil etishda pedagogning kompetensiyasi	185
<i>Eshmuratova Gauxar Maxsudovna</i>	
Frazeologik birliklar identifikatsiyasi	188
<i>Omadjon Azamov Burxonovich</i>	

O'smirlik davrida empatiya rivojlanishiga ijtimoiy tarmoqlar va virtual muloqotning ta'siri	192
Qodirova Zebuniso Malikovna	
Pedagogical Mechanisms for Enhancing the Competitiveness of Higher Education Services in the Context of Socio-Economic Globalization	197
Babayeva Lola Ibragimovna	
Integrativ yondashuv asosida talaba qizlarda jismoniy madaniyatni rivojlantirishning pedagogik tizimini takomillashtirishning dolzarbligi	202
M. X. To'xtamisheva	
Murakkab nuqsonli bolalarni umumta'lim maktablariga tayyorlash jarayonida logopedning kommunikativ malakasini shakllantirishning nazariy va amaliy asoslari.....	207
Abdubokiyeva Adiba Baxodir qizi	
Oliy ta'limda mustaqil ta'lim mazmunini kognitiv kompetensiyalarga yo'naltirib tashkil etish	211
Adashova Guljaxon Muxammadjonovna	
STEAM yondashuvi asosida tayyorlov guruh bolalarining bilish faoliyatini faollashtirishning samarali yo'llari	215
G. B. Maxmudova	
Bo'lajak oligofreno-pedagoglarning kompetentlik faoliyatini tashkil etishning psixologik-pedagogik shart-sharoitlari	219
Jumaboyev Nurillo Xayrullo o'g'li	
Sun'iy intellekt asosida ta'lim sifatini monitoring qilish mexanizmlarini takomillashtirish	223
Jumanazarova G. U.	
Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarda duduqlanishni o'yin asosida bartaraf etish texnologiyalari	227
Jumanazarova Gullola Yoqubjanovna, Mamatqulova Sarbarxon Axmadjon qizi	
Axloqiy qadriyatlar asosida milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi.....	230
Kayumova Nargiza Mirziyatovna, Xo'jayeva Sharofat Olimjon qizi	
Sharq va G'arb mutafakkirlari merosida shaxs tarbiyasi masalalari	233
Mirabzalova Zaxro Shuhrat qizi	
Oliy ta'limda talabalarning o'z-o'zini personallashtirishini tashkil qilish	238
Shamsiddinova Adiba Muzaffar qizi	
Формирование интеллектуальных умений детей старшего дошкольного возраста в условиях цифровой образовательной среды	242
Скрыльников Юрий Степанович	
Динамика становления профессионально значимых личностных качеств будущих педагогов.....	246
Тиллашайхова Хосият Азаматовна	
Hamid Olimjon ijodining shakllanishidagi manbalar va ijodiy omillar.....	250
U. A. Jumanazarov	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilari moslashuvining psixologik yondashuvi	254
G. R. Ibragimova, Abdulkarimova Dilfuza	
Tarixiy obidalar asosida tasviriy san'at talabalari ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi	258
Qurvanboyeva Diyora Muzaffar qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarda sotsial intellekt va shaxslilik kamolotning o'zaro bog'liqligi	262
Avlayev Orif Umirovich	
AR texnologiyasi asosida kompyuter arxitekturasini o'qitishni takomillashtirishning pedagogik asoslari....	267
Saidkarimxonova Dilnozaxon Saidazizxon qizi	
Sun'iy intellektning ixtisoslashgan ta'lim muassasalari bitiruvchilarini tayyorlash sifatini oshirishdagi o'rni	273
Ubbiyev Alisher Tairovich	
Inklyuziv ta'lim bo'yicha respublikada olib borilayotgan faoliyat	277
Sattorova Mohira Aminqulovna	
Tasviriy faoliyat jarayonida maktabgacha tayyorlov guruh bolalarida emotsional intellektni shakllantirish .	281
Namzabayeva Lola Zakirovna, Malikova Umida Nurliboy qizi	
Sport maktablarida 12–14 yoshli gandbolchilarda to'pni ilish va uzatish texnikasini takomillashtirish metodikasini ishlab chiqish	285
Ismatullayeva Fotima Rustam qizi	

Методология изучения этнопсихологических аспектов понимания долга перед родителями: цели, задачи и гипотезы исследования	289
Эргашев П. С., Азимова Х. А.	
Uzluksiz ta'lim tizimida metakompetensiyalarni rivojlantirish strategiyalari va ularning tasnifi	292
Xurramov Anvar Jumanazarovich	
Fundirlash konsepsiyasi – kelajak pedagoglarining asosiy poydevori	296
G'oyimov Umar Eshmurodovich	
Pedagogik oliy ta'lim muassasalarida qo'llanilayotgan metodik ta'minotning hozirgi holati: tahliliy o'rganish	301
Xujamkulova Nafisa Ruzikulovna	
Pedagogik metod: intellekt xaritalar yordamida lazerlarning amaliyotda qo'llanilish sohalarini vizuallashtirish	307
Olimjonova Nigina Sobirjon qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti guruhlarida rivojlanish markazlarini tashkil etish	312
G. R. Ibragimova, Normamatova Rayhona Alisher qizi	
Pedagogik o'yinlar va interaktiv faoliyatlarning ta'lim jarayonidagi o'rni	317
Qodirova Sevara Shuxratovna	
Shaxs psixikasi rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar	325
Boboyeva Maxsuda Ataxonovna, Rajapboyeva Ozoda Shuxrat qizi, Karimova Malohat O'rinboy qizi	
Jismoniy tarbiya darslarida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanishning sifat samaradorligi	329
Hasanova Dilnora Rustam qizi, Ehnazarov Jo'raqul	
Integratsion yondashuv asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy sifatlarini shakllantirishning metodik tizimi	333
Boynazarova Munajat	
O'yin faoliyati orqali kasbga yo'naltirish mexanizmlari	337
Allaberdiyeva Kumri Xamrayevna, Toshmurodova Marjona	
Модель методического сопровождения педагогов доо в развитии математической грамотности и логического мышления старших дошкольников на основе игровых технологий	340
Гаухар Джанпеисова	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining baholash malakasini rivojlantirish muammolari va imkoniyatlari	347
Majidova Hilola Eshquvat qizi	
Формирование коммуникативной компетенции студентов на занятиях узбекского и иностранных языков: интегративный подход	351
Турланова Сауле Дадажановна	
Ta'lim jarayonida digital storytelling metodidan foydalanish orqali o'quvchilarning ijodiy yozuv kompetensiyasini shakllantirish	357
Maxsetova Zuxra Torebayevna	
Futbol mashg'ulotlarida kreativ yondashuvlarni qo'llash amaliyoti	361
Karimov Odiljon Baxadirovich	
Oliy ta'limda talabalarining kreativligini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishning nazariy-metodologik asoslari (amaliy matematika yo'nalishi misolida)	364
Samatova Munira Dilshod qizi	
Подготовка к школе как условие развития коммуникативных умений у детей дошкольного возраста с тяжёлыми нарушениями речи	368
Ахмедова З. М., Абдурахмонова М. А.	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini rivojlantiruvchi ta'limni amalga oshirishga talaba motivatsiyaviy-qadriyatli munosabatlari tizimi shakllanganligi darajalari va ularning sifatiy tavsifi	373
Ergasheva Matluba Burxonovna	
Ritmik va ijodiy gimnastika mashqlari orqali bolalarda estetik didni shakllantirish metodlari	378
Kamchiyev Salimberdi Xudayberdiyevich	

Interaktiv ta'lim platformalari asosida informatika va axborot texnologiyalari faniga oid kompetensiyalarni rivojlantirish samaradorligi.....	382
Karimov Feruz Raimovich	
Koxlear implantli bolalar og'zaki nutqini shakllantirishda qo'llaniladigan zamonaviy usullar	386
Mamasiddikova Maftuna Akbarjon qizi	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining media savodxonligini oshirishning zamonaviy pedagogik texnologiyalari.....	389
Masharibova Lobar Rayimberganovna	
Duduqlanuvchi bolalarda verbal muloqot ko'nikmalarini o'yin texnologiyalari asosida rivojlantirish.....	393
Mirtoeyeva Shohruza Ibjohimjon qizi	
Maktab voleybol sport to'garaklari mashg'ulotlarida harakatli o'yinlardan foydalanish	396
Ortug'mat Jumanov, Zarina Abdusattarova	
Talabalar mustaqil ta'limini samarali tashkil etish omillari va mexanizmlari.....	400
Raxmatova Nargiza Dolibayevna	
Bola nutqining rivojlanishiga ta'sir ko'rsatuvchi salbiy va ijobiy muhit omillari. XXI asr taraqqiyotida nutq faoliyatining shakllanishi.....	403
Ro'ziyeva Nozimaxon Oybek qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarining ijodkorligini ijtimoiy-pedagogik faoliyatda rivojlantirish texnologiyasi.....	406
Sadikova Dilafuz Xusanovna, Butayeva Gavhar Xudoyorovna	
Fan va tabiatni tanishtirish orqali maktabgacha katta yoshdagi bolalarni rivojlantirish usullari	410
Sh. T. Musulmonova	
15-17 yoshgacha bo'lgan kurashchilarni yillik yuklamalarini taqsimlash	413
Qirgiboyev Shaxbozbek Aslidin o'gli, Xamidjonov Muhammadbobir Ulug'bek o'gli	
Davlat boshqaruvi tizimida korrupsiyaviy xavf-xatarlarni baholash va prognozlash metodologiyasi.....	416
Sotvoldiyev Akbarjon Umidjon o'g'li	
O'smirlar orasida tengdoshlar bosimi va uning psixologik ta'siri	419
Toshpo'latova O'giloy Baxtiyor qizi	
Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarni shaxsiy rivojlantirish.....	422
Turdiyeva Raxima Kurbanovna	
Matnli topshiriqlar vositasida ona tili darslarida o'quvchilarning kreativ tafakkurini rivojlantirish	426
Yulbarsov Ochilbek Obidjon o'g'li, Isayeva Gulnur Shakirjanovna	
Методы исследования сенсомоторных эффектов и внимания у детей дошкольного возраста.....	432
Г. С. Алиходжаева	
Роль театрализованной деятельности в формировании представлений о родине у дошкольников ..	436
Г. С. Алиходжаева, У. О. Мамадалиева	
Логическое мышление детей 5–7 лет в вариативном дошкольном образовании: нормативные основания и концептуальная модель	440
Г. Э. Джанпеисова, В. В. Горбунова, Э. З. Убайдуллаева	
O'qitishning maqsad va vazifalarini talabalarning bo'lajak pedagogik faoliyatini modellashtirish sifatida ...	444
Murodova Umida Dilmurodovna	
Развитие прагматической компетенции аудирования с помощью инновационных технологий в обучении немецкому языку	449
Саидова Махсудахон Аббасовна	
Развитие профессиональной подготовки будущих воспитателей в системе высшего педагогического образования.....	452
Собирова Пошшаой Эркин кизи	
Современные педагогические концепции и структурные элементы игровых технологий.....	455
Хафизова Машхура Аминовна	

INKLYUZIV TA'LIM BO'YICHA RESPUBLIKADA OLIB BORILAYOTGAN FAOLIYAT

Sattorova Mohira Aminqulovna

Axborot texnologiyalari va menejmenti universiteti
Pedagogika kafedrası dotsenti

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasida inklyuziv ta'limni rivojlantirishga oid pedagogik nazariyalar tahlil qilinadi hamda inklyuziv ta'limni tashkil etish, inklyuzivlikni targ'ib qilish va o'quv jarayoni mazmunini sifatli tashkil etish muammolari yoritiladi. Alohida yordamga muhtoj bolalar uchun maxsus kurslar, sport va san'at yo'nalishlarida rivojlanish imkoniyatlarini yaratish, ijtimoiy integratsiya jarayonlariga hissa qo'shish maqsadida o'quv dasturlari va tadbirlarni tashkil etish masalalari ko'rib chiqiladi. O'zbekistonda maxsus ehtiyojlarga ega bolalarga ta'limni umumta'lim maktablarida taqdim etish, ularni inklyuziv sinflarda o'qitish hamda jismoniy yoki aqliy nuqsonli bo'lgan bolalarning o'zlashtirish imkoniyatlarini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlar tahlil etiladi. Shuningdek, inklyuziv ta'limni samarali amalga oshirish uchun o'qituvchilarni tayyorlash va ularning malakasini oshirish bo'yicha maxsus dasturlar yuzasidan fikr-mulohazalar bayon etiladi.

Kalit so'zlar: inklyuziv ta'lim, inklyuzivlik, pedagogik yondashuv, psixologik moslashuv, adaptatsiya, ta'lim olishdagi tenglik, inson huquqlari, umuminsoniy qadriyatlar.

Abstract: This article analyzes pedagogical theories related to the development of inclusive education in the Republic of Uzbekistan and highlights the issues of organizing inclusive education, promoting inclusion, and ensuring the qualitative content of the educational process. The paper examines the organization of special courses, educational programs, and activities for children with special needs aimed at creating opportunities for development in sports and arts and contributing to social integration processes. In Uzbekistan, the provision of education for children with special needs in general secondary schools and their instruction in inclusive classrooms are aimed at increasing learning opportunities for children with physical or intellectual disabilities. The article also discusses programs for teacher training and professional development in the field of special and inclusive education to ensure its effective implementation.

Key words: inclusive education, inclusion, pedagogical approach, psychological adaptation, equality in education, human rights, universal values.

Аннотация: В статье анализируются педагогические теории, связанные с развитием инклюзивного образования в Республике Узбекистан, а также освещаются проблемы организации инклюзивного обучения, пропаганды принципов инклюзивности и качественного содержания образовательного процесса. Рассматриваются вопросы организации специальных курсов, образовательных программ и мероприятий для детей с особыми потребностями с целью создания возможностей для их развития в сфере спорта и искусства и содействия социальной интеграции. В Узбекистане обеспечение образования детей с особыми потребностями в общеобразовательных школах и их обучение в инклюзивных классах направлены на расширение возможностей усвоения знаний детьми с физическими или умственными нарушениями. Также представлены положения о программах подготовки и повышения квалификации педагогов в сфере специального и инклюзивного образования.

Ключевые слова: инклюзивное образование, инклюзивность, педагогический подход, психологическая адаптация, равенство в образовании, права человека, общечеловеческие ценности.

KIRISH

Inklyuziv ta'limni rivojlantirish bo'yicha O'zbekiston Respublikasida olib borilayotgan yana bir nechta muhim faoliyatlar quyidagilardan iborat. Inklyuziv ta'limning ahamiyatini keng jamoatchilikka tushuntirish va targ'ib qilish maqsadida turli aksiyalar, konferensiyalar, seminarlar o'tkazilmoqda. Bunday tadbirlar orqali jamiyatda nogironligi bo'lgan bolalarga nisbatan mavjud salbiy stereotiplar va diskriminatsiyani kamaytirish, ularni teng huquqli fuqarolar sifatida qabul qilishga undash ko'zda tutiladi.

Inklyuziv ta'lim faqat maktablarda emas, balki maktabdan tashqari ta'lim muassasalarida ham amalga oshirilmoqda. Alohida yordamga muhtoj bolalar uchun maxsus kurslar, sport va san'at sohasida rivojlanish

imkoniyatlarini yaratish, ijtimoiy integratsiya jarayonlariga hissa qo'shish maqsadida o'quv dasturlari va tadbirlar tashkil etilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Ta'lim vazirligi va boshqa tashkilotlar bilan hamkorlikda inklyuziv ta'limni rivojlantirishda xalqaro tashkilotlar, masalan, Birlashgan Millatlar Tashkiloti (BMT), UNICEF kabi tuzilmalar bilan hamkorlik muhim rol o'ynamoqda. O'zbekiston ta'lim tizimida inklyuzivlikni yanada takomillashtirish maqsadida xalqaro tajriba va resurslardan foydalanish amaliyotga joriy etilmoqda.

Elektron va masofaviy ta'limning rivojlanishi alohida yordamga muhtoj bolalar uchun masofadan turib o'qish imkoniyatlarini yaratdi. Masofaviy ta'lim platformalarini rivojlantirish va ular orqali nogironligi bo'lgan bolalar uchun o'quv materiallarini qulaylashtirish bo'yicha ishlar amalga oshirilmoqda. Bu, ayniqsa, jismoniy imkoniyati cheklangan bolalar uchun qulaydir. Aloqa vositalari va texnologiyalarni kengaytirish zarurati mavjud. Texnologiyalardan foydalanish inklyuziv ta'limda alohida ahamiyat kasb etadi. Dasturiy ta'minotlar, maxsus dasturlar, mobil ilovalar va boshqa innovatsion texnologiyalarni yaratish hamda tatbiq etish orqali nogironligi bo'lgan bolalarning ta'lim olish jarayonini qulaylashtirish maqsadida ko'plab ishlanmalar amalga oshirilmoqda.

Ilmiy-tadqiqot va innovatsiyalar doirasida inklyuziv ta'limni rivojlantirishga qaratilgan ilmiy izlanishlar olib borilmoqda. Pedagoglar, psixologlar, ijtimoiy xodimlar va boshqa mutaxassislar tomonidan alohida yordamga muhtoj bolalarning ehtiyojlarini qondirishga qaratilgan yangi metodologiyalar ishlab chiqilmoqda.

Inklyuziv ta'limning samarali amalga oshirilishi uchun zarur moliyaviy resurslar ajratilmoqda. Maxsus o'quv materiallari, o'qituvchilarni tayyorlash va infratuzilmani yaxshilash uchun davlat budjetidan alohida mablag'lar ajratilmoqda. Shu bilan birga, xususiy sektor va notijorat tashkilotlari ham inklyuziv ta'limga hissa qo'shmoqda. Alohida yordamga muhtoj bolalar uchun ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimini yaratish muhim ahamiyat kasb etadi. Ular uchun psixologik yordam, ijtimoiy xizmatlar, shuningdek, kasbiy yo'nalishlar bo'yicha maslahat va qo'llab-quvvatlash tizimi tashkil etilmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Inklyuziv ta'lim masalalari jahon va milliy pedagogika fanida keng o'rganilgan. O'zbekiston Respublikasi-ning 2020-yil 23-sentabrdagi "Ta'lim to'g'risida"gi O'RQ-637-son¹ Qonuni hamda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022 – 2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son² Farmonida ta'limda tenglik va inklyuzivlik tamoyillari ustuvor yo'nalish sifatida belgilangan. Xalqaro miqyosda UNESCO tomonidan 1994-yilda qabul qilingan Salamanca bayonotida barcha bolalar uchun teng ta'lim imkoniyatlarini yaratish zarurligi asoslab berilgan. Ushbu hujjatlar inklyuziv ta'limning huquqiy va konseptual asoslarini shakllantirishda muhim manba hisoblanadi.

Ilmiy adabiyotlarda inklyuziv ta'limni samarali tashkil etish o'qituvchining kasbiy tayyorgarligi bilan uzviy bog'liq ekanini ta'kidlanadi. Liverpool shahrida 2020-yil 5–7-fevral kunlari o'tkazilgan xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallarida inklyuziv ta'lim o'qituvchisining kompetensiyalari, metodik tayyorgarligi va pedagogik moslashuv jarayonlari tahlil qilingan. I. Y. Turaevna 2020-yilda nashr etilgan tadqiqotida zamonaviy o'qituvchi shaxsining axloqiy qiyofasi va kasbiy imiji inklyuziv ta'lim samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatishini asoslaydi.

Yulduz I. va Umida M. 2021-yilda chop etilgan maqolasida bo'lajak o'qituvchilarda pedagogik etika va mas'uliyatni shakllantirish inklyuziv muhitni barqaror tashkil etishning muhim sharti ekanini ko'rsatadi. Shuningdek, nogironligi bo'lgan shaxslarni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirishga qaratilgan O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 1-dekabrdagi "Nogironligi bo'lgan shaxslarni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5270-son³ Farmon inklyuziv ta'limni rivojlantirishning institutsional asoslarini mustahkamlab berdi. Ushbu manbalar inklyuziv ta'limni rivojlantirish masalasini huquqiy, metodik va axloqiy jihatdan kompleks yondashuv asosida o'rganish zarurligini ko'rsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda inklyuziv ta'lim bo'yicha respublikada olib borilayotgan faoliyatni o'rganish uchun kompleks yondashuvdan foydalanildi. Ma'lumotlar normativ-huquqiy hujjatlar, davlat dasturlari, rasmiy statistik ma'lumotlar hamda ilmiy manbalarni tahlil qilish asosida yig'ildi. Shuningdek, umumta'lim maktablari va maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faoliyat yuritayotgan pedagoglar o'rtasida so'rovnoma va yarim tuzilmaviy intervyular o'tkazildi. Kuzatish metodi orqali inklyuziv sinflarda ta'lim jarayonining tashkil etilishi o'rganildi. Olingan ma'lumotlar qiyosiy-tahliliy, kontent-tahlil hamda statistik umumlashtirish usullari yordamida qayta ishlanib,

1 O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi "Ta'lim to'g'risida"gi O'RQ-637-son Qonuni: <https://lex.uz/docs/-5013007>

2 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022 – 2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son Farmoni: <https://lex.uz/uz/docs/-5841063>

3 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 1-dekabrdagi "Nogironligi bo'lgan shaxslarni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5270-son Farmon: <https://lex.uz/uz/docs/-3436192>

inklyuziv ta'lim amaliyotining mavjud holati, muammolari va rivojlanish tendensiyalari aniqlandi. Natijalar tizimli yondashuv asosida tahlil qilinib, mavjud tajriba va ilmiy xulosalar bilan solishtirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekistonda inklyuziv ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan bir qator ishlar mavjud. Inklyuziv ta'lim barcha talabalar, shu jumladan, maxsus ehtiyojlarga ega bolalar uchun teng imkoniyatlar yaratishni nazarda tutadi. Quyidagi asosiy yo'nalishlar bo'yicha ishlar olib borilmoqda.

Maxsus ehtiyojlarga ega bolalar uchun ta'lim imkoniyatlarini kengaytirish maqsadida ta'limni umumta'lim maktablarida taqdim etish, ularni inklyuziv sinflarda o'qitish, jismoniy yoki aqliy nuqsoni bo'lgan bolalarning o'zlashtirish imkoniyatlarini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda.

O'qituvchilarni tayyorlash va ularning malakasini oshirish bo'yicha inklyuziv ta'limni amalga oshirishga qaratilgan maxsus dasturlar ishlab chiqilmoqda. O'qituvchilar maxsus ehtiyojlarga ega bolalar bilan ishlash uchun zarur bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishi lozim.

Ta'lim muassasalarini moslashtirish ishlari ham olib borilmoqda. Jumladan, muassasalar binolarining arxitekturasini jismoniy nuqsoni bo'lgan bolalar uchun moslashtirish, ularni zarur texnologik vositalar bilan ta'minlash ishlari amalga oshirilmoqda.

Inklyuziv ta'limning huquqiy asoslarini mustahkamlash maqsadida normativ-huquqiy baza takomillashtirilmoqda. Maxsus ehtiyojlarga ega bolalarning ta'lim olish huquqini ta'minlashga qaratilgan qonun va me'yoriy hujjatlar ishlab chiqilmoqda.

Jamoat va ijtimoiy tashkilotlar bilan hamkorlik yo'lga qo'yilgan. Davlat va nodavlat tashkilotlar, shuningdek, xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda inklyuziv ta'limni yanada rivojlantirishga qaratilgan chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Shuningdek, inklyuziv ta'lim bo'yicha pilot loyihalar, maxsus sinflar va yordamchi xizmatlar (psixologik va pedagogik yordam) kabi innovatsion yondashuvlar tatbiq etilmoqda. Bu jarayonlar bolalarning o'z imkoniyatlarini to'liq namoyon etish va jamiyatga integratsiyalashuvini ta'minlashga qaratilgan.

O'zbekistonda inklyuziv ta'limni rivojlantirish bo'yicha olib borilayotgan ishlar kengaytirilmoqda va yangi tashabbuslar bilan boyitilmoqda. Ko'plab maktablar, maktabgacha ta'lim tashkilotlari va boshqa ta'lim muassasalari axborot-kommunikatsiya texnologiyalari yordamida inklyuziv ta'limni amalga oshirishga moslashtirilmoqda. O'qituvchilar va talabalar uchun maxsus texnologik vositalar – kompyuterlar, ovozli va video materiallar, kirish imkoniyatlarini yengillashtiruvchi qurilmalar – taqdim etilmoqda.

O'qituvchilarning malakasini oshirish maqsadida maxsus treninglar va seminarlar o'tkazilmoqda. Universitetlar va o'qituvchi tayyorlash markazlarida inklyuziv ta'lim bo'yicha alohida kurslar va dasturlar joriy etilgan. Psixologlar va pedagoglar hamkorligida maxsus ehtiyojlarga ega bolalar uchun individual ta'lim dasturlari ishlab chiqilmoqda.

Inklyuziv ta'limni kengaytirishning asosiy maqsadi nafaqat maxsus ehtiyojlarga ega bolalar uchun ta'lim imkoniyatlarini yaratish, balki ta'lim sifatini oshirishdir. O'qish jarayonida vizual yordamlar, ovozli kitoblar, ilovalar va maxsus dasturlarni joriy etish, ijtimoiy hamda emotsional qo'llab-quvvatlash xizmatlarini tashkil etish muhim ahamiyatga ega.

Autizm spektridagi buzilishlarga ega bolalar uchun maxsus sinflar va individual ta'lim rejalari ishlab chiqilmoqda. Jismoniy nuqsoni mavjud bolalar uchun moslashtirilgan dasturlar joriy etilgan. Aqliy rivojlanish darajasiga qarab maxsus o'quv metodlari qo'llanilmoqda.

Inklyuziv ta'limni faqat sinf doirasida amalga oshirish yetarli emas; bu jarayon jamiyatda kengroq integratsiyani ta'minlashga qaratilgan. Maxsus ehtiyojlarga ega bolalarning tengdoshlari bilan birgalikda ta'lim olishi va jamiyatda faol ishtirok etishini qo'llab-quvvatlash zarur.

O'zbekiston xalqaro tashkilotlar, jumladan, BMTning Ta'lim, fan va madaniyat tashkiloti (UNESCO), Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (WHO) bilan hamkorlikda inklyuziv ta'limni rivojlantirishga qaratilgan dasturlarni amalga oshirmoqda. Raqamli texnologiyalarni inklyuziv ta'limda qo'llash xorijiy tajriba asosida takomillashtirilmoqda. Inklyuziv ta'limni kasb-hunar kollejlari va oliy ta'lim muassasalarida joriy etish yo'nalishlari ham ishlab chiqilmoqda. Bu jarayon maxsus ehtiyojlarga ega talabalar uchun moslashuv mexanizmlarini joriy etishni o'z ichiga oladi.

O'zbekistonning inklyuziv ta'lim tizimi izchil rivojlanib, takomillashib bormoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekistonda inklyuziv ta'lim tizimini rivojlantirish borasida izchil va tizimli islohotlar amalga oshirilmoqda. Ushbu jarayon maxsus ehtiyojlarga ega bolalarning ta'lim olish huquqini ta'minlash, ularning jamiyatga to'liq integratsiyalashuviga erishish hamda teng imkoniyatlar muhitini yaratishga qaratilgan. Inklyuziv ta'limning samaradorligini oshirish uchun normativ-huquqiy bazani yanada takomillashtirish, ta'lim muassasalarining

moddiy-texnik bazasini mustahkamlash hamda o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini muntazam ravishda rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, individual ta'lim dasturlarini takomillashtirish va ota-onalar hamda jamoatchilik bilan hamkorlikni kuchaytirish zarur. Inklyuziv ta'limni rivojlantirish bo'yicha ilmiy-tadqiqot ishlarini kengaytirish ham tizimning barqaror va sifatli faoliyat yuritishini ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "Yangi O'zbekistonning Taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son Farmoni. <https://lex.uz/docs/5841063>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 1-dekabrda "Nogironligi bo'lgan shaxslarni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5270-son Farmoni. <https://www.lex.uz/acts/3436192>
3. Content of the Teacher of Inclusive Education. Scientific Achievements of Modern Society: Abstracts of the VI International Scientific and Practical Conference, February 5–7, 2020, Liverpool. – P. 324–328.
4. Turaevna, I. Y. (2020). Morality as a Component of the Image of the Modern Teacher. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences, 8(2), 141.
5. Yulduz, I., & Umida, M. (2021). Pedagogical Features of the Formation of Pedagogical Ethics in Future Teachers. Бюллетень науки и практики, 7(5), 503–508.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №3(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.